

de grote stinkzwam

natuurboekje
van

HOI!

Je loopt in een bos. Opeens ruik je iets héél vies. Lig er ergens een dood dier? Zou kunnen. Wat ook kan... er staat een paddenstoel: de grote stinkzwam! Hij stinkt een uur in de wind. Je ruikt die stinkerd vaak eerder dan je hem ziet. Heb je de grote stinkzwam eenmaal geroken en gezien, dan vergeet je dat nooit meer.

Stinkzwammen groeien in bossen, parken en tuinen. Vaak bij vermolmde boomstronken. Je ziet ze vanaf mei/juni tot ver in november. In oktober het meest. Ze kunnen niet tegen nachtvorst. Dan verwelken ze.

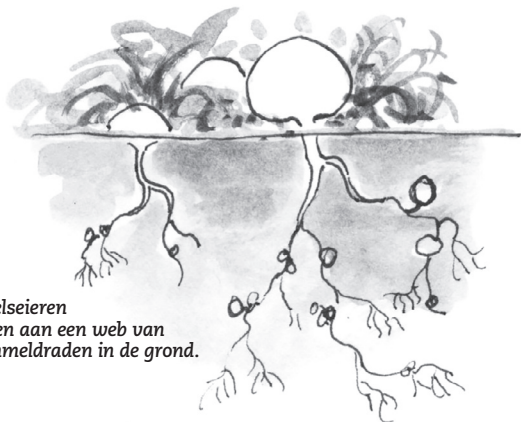

EEN RIJPE STINKZWAM heeft een witte steel met bovenaan een smalle hoed. Die hoed is bedekt met bruingroen slijm. Stinkslijm. Daar zitten piepkleine 'sporen' in. Zo heten de zaadjes van paddenstoelen. Vleesvliegen en aaskevers komen op de stank af. Heerlijk, dat luchtje... en ook het slijm. Dat eten ze op. In hun poepies zitten duizenden van die sporen. Zo komen stinkzwammen op andere plekken.

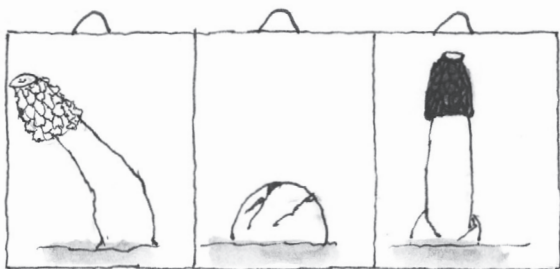
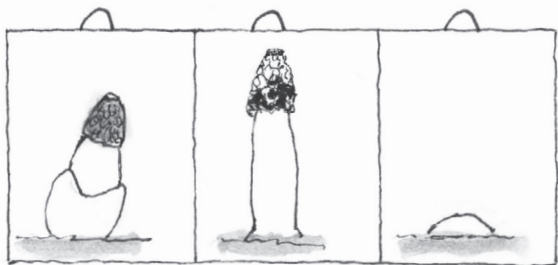
Is al het slijm opgegeten of van de hoed gedropen? Dan is de hoed wit (of lichtgeel). Zo'n oude stinkzwam stinkt niet meer.

DEFTIGE MENSEN wilden vroeger vaak geen stinkzwammen in hun tuin. 'Het zijn net piemels', zeiden ze met een preuts mondje. 'Kijk, bovenaan zit nog een gaatje ook. Geen gezicht en niet netjes! Weg ermee!'

Een jonge stinkzwam lijkt op een wit of lichtgeel ei. Maat pingpongballetje. Zo'n ei heet duivelsei of heksenei. Stinken doet het niet. Het ei barst open en... een paar uur later staat er een complete stinkzwam. Dat moet het werk zijn van de duivel of een heks, dachten de mensen vroeger. Zo kwam dat ei aan haar naam.

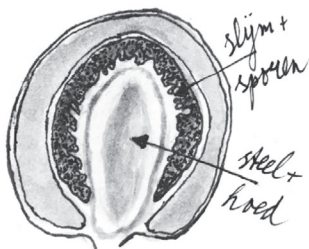
*Duivelseieren
groeien aan een web van
schimmeldraden in de grond.*

KIJK HOE DE GROTE stinkzwam groeit.
Geef elk plaatje een cijfer van 1 tot 6, in de juiste volgorde. Dus 1 is de jongste stinkzwam en 6 is de oudste. Teken er zelf een paar vliegen bij.

GA EENS OP ZOEK naar zo'n wit duivelsei. Kijk bij vermolmd hout of onder een pak herfstbladeren. Het ei is niet giftig. Je kunt het gerust aanraken. (Maar handen wassen na afloop kan nooit kwaad.) Hoe voelt zo'n duivelsei? Hard, zacht, plakkerig, ruw, glad...?

Dit zie je als je een duivelsei doorsnijdt.

Alle soorten stinkzwammen komen uit een duivelsei. Ook de kleine stinkzwam.

Hij stinkt naar kattenbak, maar zijn parfummetje is niet zo sterk als dat van zijn grote neef. Als insecten het hoedje hebben afgelikt, is het oranje-rood.

POST

We kregen leuke reacties op het bramenboekje. Ook van Jos die mailde dat bramen geen doornen hebben maar stekels! Een doorn (bv. van de meidoorn) groeit vanuit het binnenste van de stengel of tak. Doornen zitten diep verankerd. Een stekel, zoals van de braam, groeit uit het buitenste laagje van de stengel. Stekels breken makkelijk af. Als echte bioloog weet je nu het verschil.

Martin, Henkie, Suus en alle anderen:
bedankt voor jullie Limburgse dialectnamen!

brömelte (Roermond)
bràmbaere (Horst) · *broamele* (Heerlen)
bròmele (Maastricht)
broomele (Valkenburg)
brombére (Venray) · *brandbère* (Lottum)
brampele (Sevenum) · *braomel* (Sittard)

Het Limburgs Landschap
Postbus 4301, 5944 ZG Arcen
T 077-473 75 75

info@limburgs-landschap.nl
www.limburgs-landschap.nl

Samenstelling en tekst
Ditte Merle

Tekeningen Wil Kroon

Extra natuurboekjes zijn
voor scholen en natuurgroepen
gratis te bestellen bij
Het Limburgs Landschap.

DOE JE MEE? Mail of stuur ons een herfst-tekening, herfstfoto's of iets anders herfst-achtigs (al of niet met stinkzwammen). Zorg dat je inzending vóór 6 november 2015 binnen is bij Het Limburgs Landschap. Wie weet staat jouw inzending in het volgende natuurboekje of op onze website.

STINKZWAM-WEETJE Herten graven duivelseieren uit en eten ze op. Mensen eten duivelseieren rauw of gebakken. Ze schijnen naar radijs te smaken.